

REFERAT

21. december 2022

Møde i Det Særlige Bygningssyn

Torsdag den 1. december 2022 kl. 10.30 - 13.15

Slots- og Kulturstyrelsen, København, Hammerichsgade 14, 5. sal.

Mødelokale: 5.03

Det Særlige Bygningssyn
c/o Slots- og Kulturstyrelsen,
Center for Kulturarv,
Fejøgade 1, 2. sal
4800 Nykøbing F.

Mia Kroer Ræbild
Arkitekt Cand. Arch./Sekretær for
Det Særlige Bygningssyn
Dir. 33 74 52 68

Fra Bygningssynet deltog:

Formand, kulturarvschef, ph.d. Jens Toftgaard, professor MSO, arkitekt MAA Nicolai Bo Andersen, arkitekt Jens Andrew Baumann, bestyrelsesmedlem BYFO Thomas Garth-Grüner, arkitekt Peter Hee, landskabsarkitekt Jens Hendeliowitz, byplanlægger Thina Wallin Jensen, seniorforsker Ulla Kjær, arkitekt Gemma Lalanda, arkitekt Sara Aasted Paarup, museumschef Frank Allan Rasmussen og stadsarkitekt Lisbet Wolters.

Afbud fra:

Museumsinspektør Mette Slyngborg.

Fra Slots- og Kulturstyrelsen deltog:

Arkitekt Amanda Andresen, specialkonsulent Jesper Peter Jensen, kunsthistoriker Nanna Secher Larsen, specialkonsulent Caspar Jørgensen, arkitekt Rasmus Hellekov Wieleman, arkitekt Ida Bay og arkitekt Mia Kroer Ræbild (referent).

Afbud fra:

Enhedschef Merete Lind Mikkelsen.

DAGSORDEN

1. Referat af Det Særlige Bygningssynsmøde den 6. oktober 2022

Der var ingen bemærkninger til referatet.

1.1 Habilitet

Intet at bemærke.

2. Meddelelser

2.1 Orientering om nye medarbejdere

Punktet blev udskudt til næste møde.

2.2 Orienterede om De Danske Spritfabrikker, Aalborg Kommune

Luna Dyre orienterede om, at Slots- og Kulturstyrelsen har modtaget en ansøgning om istandsættelse og ombygning af Kedelhal 1 og 2 samt Værkstedbygningen i henhold til den forhåndsdialog, der tidligere har været og hvor Det Særlige Bygningssyn også har udtalt sig. Styrelsen forventer at kunne give tilladelse til arbejderne inden jul. Der er fortsat ting som viderebearbejdes, eksempelvis den indvendige farveholdning.

2.3 Orientering om Proviantgården, Københavns Kommune

Luna Dyre orienterede om, at der pågår en dialog med Slots- og Kulturstyrelsens ejendomssøjle Center for Kulturejendomme om udskiftning af de eksisterende prismeformede tagvinduer fra 1993 med en kombination af nye kviste og tagvinduer.

2.4 Orientering om Bernstorffs Palæ, Bredgade 40-42, Københavns Kommune

Jesper Peter Jensen orienterede om den aktuelle istandsættelse af Bernstorffs Palæ, der tager afsæt i Jørgen Hansen Kochs oprindelige farveskala og som udføres med traditionelle materialer og metoder. Efter Vestre Landsrets fraflytning af lokalerne nedlægges senere tilkomne kontorinddelinger og det indre genskabes med opspændte lærredstapeter etc. I Spisesalen genopsættes "blomster-Jensens" vægmalerier, som er ved at blive restaureret. I Gobelinsalen, hvis originale gobeliner findes på MOMA i New York, har man gjort sig forskellige overvejelser ift. en reproduktion, idet tilbagekøb ikke er muligt. Man har skelet til Frederik VIII's palæ, hvor flere af salene blev udsmykket med moderne kunst, og har valgt at lade kunstneren Emily Gernild arbejde med at skabe en ny udsmykning til Gobelinsalen.

2.5 Orientering om pilotprojektet vedr. ventilation på Sorø Akademi, Sorø Kommune

Jesper Peter Jensen orienterede om, at Slots- og Kulturstyrelsen som del af en forhåndsdialog har modtaget et skitseprojekt omkring at etablere et større anlæg med mekanisk ventilation på Sorø Akademi på baggrund af et påbud fra Arbejdstilsynet. En installation af dette ventilationsanlæg vil medføre væsentlige indgreb i den fredede bygning og dermed en væsentlig svækkelse af fredningsværdierne. Styrelsen har derfor foreslået Sorø Akademi at indgå i et pilotprojekt om luftforbedring.

Pilotprojektet går ud på, at der etableres mekanisk ventilation i undervisningslokalerne i stueetagen, hvor anlægget kan installeres i kælderen og uden for bygningen uden væsentlig tab af fredningsværdier. På 1. og 2. sal iværksættes en "keep it simple" tilgang til luftforbedring ved blandt andet retablering af tre skorstene og ventilationsriste under vinduer samt en gennemgang af husets eksisterende ventilationskanaler m.m. Alle tre etager monitoreres i hele forsøgsperioden. Slots- og Kulturstyrelsen afholder udgifter til udarbejdelse af pilotprojektet, indsamling af data og formidling af erfaringerne. Bygherre, Sorø Akademi, under Undervisningsministeriet betaler de faktiske byggearbejder.

Slots- og Kulturstyrelsen forventer, at pilotprojektet kan generere vigtig viden om naturlig ventilation og andre "keep it simple" tiltag for luftforbedring generelt i de fredede bygninger.

2.6 Orientering om påtænkt afslag på anmodning om nedrivning af agerumslade ved Ring Kloster, Skanderborg Kommune

Mia Kroer Ræbild orienterede om, at der er indkommet en anmodning om nedrivning af agerumsladen (opført 1750-1800) ved Ring Kloster, Ringklostervej 18, Skanderborg Kommune. Styrelsen påtænker afslag på anmodningen om nedrivning.

2.7 Orientering om klagesager

Mia Kroer Ræbild orienterede om, at Kulturministeriets departement har stadfæstet Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse om ophævelse af fredning af følgende bygninger i Dragør Kommune: Badstuevælen 3, Bjergerlav 5, Blegestræde 16A og Rønne Allé 28,

Christian Mølstedsgade 3, Jens Eyberts Plads 3, Von Ostensgade 9, Von Ostensgade 10 og Von Ostensgade 27 samt Knabrostræde 28, hj. af Magstræde i Københavns Kommune.

Endvidere har Kulturministeriets departement stadfæstet Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse om afslag på tilskud til allerede udførte bygningsarbejder på Mortensgård, Skansevej 11, Kalundborg Kommune. Ligeledes har Kulturministeriets departement stadfæstet Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse om afslag på retlig lovliggørelse af ventilationsanlæg på Dronningens Tværgade 10, Sankt Annæ Kvarter, Københavns Kommune.

2.8 Forholdet mellem fredning og lovkrav

Punktet blev udskudt til næste møde.

3. Lister over byggesager i perioden 6. september til 31. oktober 2022

3.1 Bygningssynet fik den 1. november 2022 og den 25. november 2022 tilsendt svarene på de indkomne spørgsmål til byggesagslisterne. Ulla Kjær ville gerne vide, hvad de to nye guldbelagte kapper, som skal monteres på Løvenborg, Vesterbrogade 34 i Københavns Kommune består af? Jesper Peter Jensen svarede, at der ikke er indsendt et egentligt ansøgningsmateriale endnu, hvorfor der for nuværende ikke kan gives andet svar, end at det formodes at være en fortsættelse af nogle kapper, der allerede forefindes på Løvenborg.

3.2 Der var ingen yderligere spørgsmål til byggesagslisten over egne bygninger

3.3 Der var ingen yderligere spørgsmål til klagesagslisten.

4. Præsentation og drøftelse af Erik Brandt Dams ”Forundersøgelse af de landskabsarkitektoniske værdier og udvidelsesmuligheder i Aarhus Universitetspark og i Vennelystparken”

Det Særlige Bygningssyn udtrykte stor ros til Slots- og Kulturstyrelsen for at have igangsat en ”Forundersøgelse af de landskabsarkitektoniske værdier og udvidelsesmuligheder i Aarhus Universitetspark og i Vennelystparken” samt stor ros til Erik Brandt Dams arbejde, der ud over at være en flot publikation er en yderst vigtig analyse af de to parker, der fremstår som et samlet landskabsarkitektonisk værk bundet sammen af morænekløften. Bygningssynet finder, at forundersøgelsen understøtter fredningen som den er indstillet til Synet.

”Forundersøgelse af de landskabsarkitektoniske værdier og udviklingsmuligheder i Aarhus Universitetspark og i Vennelystparken” kan downloades fra Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside: [Fredninger i høring \(slks.dk\)](https://slks.dk)

5. Nødlidende bygninger – udkast til kriterier

Luna Dyre gav en status på projektet Nødlidende Bygninger og Nanna Secher Larsen præsenterede udkast til kriterier for værdisætning af en bygning i kritisk tilstand.

6. Byggesager

6.1 Stærekassen, August Bournonvilles Passage 5, Københavns Kommune

(22/11694 forelagt af Amanda Andresen og Jesper Peter Jensen)

Forslag til ny elevator samt ombygning af salens gulv til Børneuniverset i Stærekassen.

En ny elevator

Det Særlige Bygningssyn har drøftet forslaget for etablering af en ny elevator i Stærekassen og finder, at der vil kunne etableres en elevator indvendigt i bygningen, såfremt der kan findes en placering, som ikke svækker de bærende fredningsværdier.

Det Særlige Bygningssyn har stor forståelse for, at det med etableringen af Børneuniverset i Stærekassen indgår som et væsentligt fokusområde at forbedre tilgængeligheden således, at adgangen til bygningen og de aktiviteter, der indgår heri, tilgodeser alle besøgene, uanset individuelle behov. Det Særlige Bygningssyn har i sin vurdering af forslaget lagt vægt på, at en ny elevator er en permanent løsning, der også skal være en gangbar løsning videre ud i fremtiden, såfremt bygningen en dag vil danne ramme om en anden funktion end Børneuniverset.

Det Særlige Bygningssyn finder, at det er en særdeles vanskelig opgave at indføje en ny elevator i Stærekassen, idet et så markant, nyt bygningselement, uanset udførelsen og formsproget, medfører væsentlige ændringer af trapperummenes arkitektoniske og kunstneriske kvaliteter, og dermed i bygningens bærende fredningsværdier. Bygningssynet ønsker derfor, at der undersøges en alternativ placering til elevatoren i forbindelse med trapperummet til balletskolen, ved den eksisterende elevator F.

Det Særlige Bygningssyn finder, at en etablering af en personelevator i Stærekassen vil forudsætte et sikkert formsprog og en omhyggelig bearbejdning af elevatoren. Elevatoren vil skulle detaljeres på et niveau, som er forenelig med Stærekassens egne kvaliteter således, at elevatoren, udover at give adgang til etagerne, understøtter oplevelsen af bygningen. Der kan således ikke blive tale om en elevator udført af standardkomponenter.

Ombygning af teatersalens gulv

Det Særlige Bygningssyn har drøftet forslaget for ombygning af teatersalens gulv. Bygningssynet finder, at salens eksisterende parketgulv, fordi det ikke er oprindeligt, vil kunne viderebearbejdes ud fra skitseforslaget ”Reposer”, der arbejder ud fra salens første indretning, dog uden stolerækker. Det Særlige Bygningssyn tilslutter sig ambitionen om, at salens nye gulv vil kunne understøtte en fleksibel brug af salen, og samtidig at ombygningen taler ind i de arkitektoniske kvaliteter i rummet.

Det Særlige Bygningssyn ønsker at få forelagt forslagene til henholdsvis teatersalens gulv og elevatorens placering igen. I den forbindelse vil Bygningssynet se et mere konkret tegningsforslag af salens nye gulvopbygning samt realistiske, kontekstbestemte referencebilleder af elevatoren med en beskrivelse af materialitet, bearbejdning og egen kvalitet i forhold til trapperummet.

Afslutningsvist hæfter Det Særlige Bygningssyn sig ved, at forslaget til elevatorens placering afstedkommer flytning af i alt fire skystykker, og Bygningssynet indstiller, at en eventuel ny placering til skystykkerne findes i tæt dialog med Slots- og Kulturstyrelsen.

7. Opfølgning på Bygningssynets seminar om ny fredningsstrategi

Formand Jens Toftgaard berettede, at i alt 120 personer havde deltaget i Bygningssynets seminar om ny fredningsstrategi den 22. november 2022 og omtalte kort, hvem der havde holdt oplæg til seminaret. Generelt har der været stor ros til Det Særlige Bygningssyn for at afholde et sådant arrangement, der var meget velbesøgt og velafviklet. Den ny fredningsstrategi fortjener en landsdækkende udbredelse, eventuelt ved afholdelse af et lignende arrangement vest for Storebælt. Kritikere havde til seminaret efterspurgt mere arkitektur i strategien.

”De fredede bygninger skal fortælle Danmarkshistorie – Strategi for prioritering af bygningsfredningen 2022” kan downloades fra Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside. Klik og hent fredningsstrategien her: [Derfor freder vi bygninger og huse \(slks.dk\)](https://slks.dk)

8. Eventuelt

Peter Hee havde en kommentar angående nyfredning, men det måtte af tidsmæssige årsager udskydes til næste møde.